

Kıbrıs Türk Ağzında İtalyanca Sözcükler

Nadejda Chirli*
Ahmet Pehlivan**

Abstract

Greek Cypriots lived together with Italian-Latin rooted people and were governed by these communities. This government and living together influenced Turkish Cypriot dialect as well after the Turks came to the island. In this study, Italian words in Turkish Cypriot dialect have been described. To this end, studies on this issue have been researched. Although some Italian words in Turkish Cypriot dialect are common with Modern Turkish in Turkey, it has been concluded that some of the words have appeared as the result of the interaction of the languages Latin-Italian-Greek-Turkish. It has been observed that Italian words in Turkish Cypriot dialect are related with the followings: job names and equipment, characteristics related to people and animals, names given to food and drinks, furniture, household goods, measurement and time, clothing, species of animals, birds and fish, flowers and plants, card games, fine arts and ship axels. As some of the Italian words differ from Modern Turkish in Turkey as a result of various meaning changes, some have been used in common with Anatolian dialects and some as slang.

Keywords: Italian words in Turkish Cypriot dialect, Cypriot dialect, Italian words, borrowing, language contact.

Giriş

Kıbrıs tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bu ev sahipliğinin en büyük nedenlerinden biri adanın Akdeniz'deki önemli jeopolitik konumudur. Bu yüzden Kıbrıs birçok devlet tarafından istilâ edilmiş, yönetilmiştir. Kıbrıs'ın ev sahipliğini yaptığı uygarlıklar arasında Bizanslılar, Romalılar, Cenevizliler ve Venedikliler gibi toplumlar vardır (Hakeri 1993).

Romalılar uzun zaman Kıbrıs'ı yönetmiştir. İlk ve Orta Çağda Kıbrıs Roma toprağı olmuştur. Ayrıca Venedikliler Kıbrıs'ı uzunca bir süre (1489-1571) yönetmişler ve adada yaşamışlardır. Yani İlk Çağ'dan itibaren adada bir İtalyan etkisi söz konusudur.

Görüldüğü gibi Kıbrıs'ta İtalyan-Latin varlığı çok eski ve çok köklüdür. İtalyan ve Latin varlığı çok eskilere, hatta Türklerden önceye dayanır. Bu insanlar sadece kültür ve geleneklerini değil, dillerini de adaya taşımışlardır. Bu dönemde adada günümüzde de olduğu gibi yerli halk Rumlar bulunmaktaydı. Dolayısıyla yüzyıllarca Latin ve Venedik egemenliğindeki yaşam Kıbrıs Türk ağzından (bundan sonra KTA) önce Kıbrıs Rumcasını etkilemiştir. Ortak yaşam ve yönetim ilişkileri Kıbrıs Rumcasında etkili olmuştur.

Latin ve İtalyanların adada yönetici konumunda olması, dil temasları (language contact) açısından önemlidir. Örneğin, İtalyanca Venedik döneminde üst dil olmuştur. Venedikliler bu dönemde İtalyancayı adanın resmi dili haline getirmiştir. Kıbrıs Rumcasında İtalyanca birçok sözcüğün bulunmasının nedenlerinden biri de budur (Hakeri 1993: 134). Diğer bir neden ise, Latinler ve İtalyanlar ile olan, halen günümüze kadar gelen ortak yaşamdır¹. Ancak Kıbrıslı Rumlar İtalyanlar tarafından yönetilse de tarih boyunca kendi dillerinin statüsünü kaybetmemişler, Kıbrıs'ın tarihi süreci içerisinde dillerini korumayı başarmışlardır. Örneğin, XIV. yüzyılda İtalyanca sadece tüccarlar arasında konuşulmaktaydı. Bununla birlikte bu dönemde kilise dilinin Yunanca olması Kıbrıs Rum diyalektinin korunmasına bir vesiledir (An 1999: 12). Osmanlı döneminde de benzer durum vardır. Kıbrıs'ta Osmanlı döneminde resmî dil Türkçe olsa da ticaret dili Rumca olmuştur (An 1999).

Türkler adayı aldıklarında burada yerli halkın (Rumlar) yanında Latin-İtalyan kökenli kişiler, Maroniler gibi toplumlar bulunmaktaydı. Bilindiği gibi Osmanlılar fethettikleri yerlere sürgün hükmüne göre nüfus yerleştirmekteydiler. Bu, Kıbrıs'ta da uygulanmıştır (Köktemir 1957: 94). Osmanlı, Kıbrıs'ta çeşitli yörelere Anadolu'nun farklı bölgelerinden Türkleri yerleştirmiştir (An 1999: 31-32, Beratlı 1995, 1997, Gazioğlu 1994: 108-109). Burada önemli olan nokta, bu yerleşimden dolayı Kıbrıs'ta Türklerle Rumlar ve adayı terk etmeyen Latin-İtalyan kökenli kişilerin birlikte yaşamasıdır. Çünkü

¹ Birçok yazar Kıbrıs Osmanlıların eline geçtikten sonra birçok Latin-İtalyan kökenli kişinin adadan ayrılmadığından bahseder (Beratlı 1997, Hakeri 1993). Örneğin, Beratlı (1997:168-176)'nın fethin ilk günlerinde dört Venedik beyzadesinin Müslüman olduğunu belirtmesi bu olayı doğrulayıcı niteliktedir.

* Yard.Doç.Dr., Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi.

** Doç.Dr., Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.

bu insanların yan yana veya iç içe yaşaması dil temasları açısından önemlidir. Nitekim adada çok kültürlü ve çok dilli yaşamın varlığı KTA'yı etkilemiş ve KTA günümüzde Anadolu ağızlarından farklılaşmıştır (Demir 2002). Gökçeoğlu (1991: 27-28), Kıbrıs Türk halk edebiyatı ürünlerinden biri olan tekerlemelere Fransızca, İtalyanca ve Yunanca sözcüklerin karıştığından bahsetmekte, adadaki çok dilli ve kültürlü yaşamın bunda etkisi olduğunu söylemektedir. Ayrıca An (1999: 32)'in karma köylerdeki bazı Rumların Türkçe bildiğini söylemesi ve çalışmasında anadili olarak Rumca konuşan Türklerle Türkçe konuşan Rumların varlığından söz etmesi dil temaslarının etkisini göstermektedir. Konur (1938: 23)'un, karma köylerdeki hemen her Türkün Rumca ve Rumların bir kısmının Türkçe bildiğini ve bu iki toplumun bir araya geldiklerinde Türkçe bazen Rumca bazen de bu iki lisanı birbirlerine karıştırarak konuştuklarını belirtmesi bu savı doğrulamaktadır. Ayrıca Rumların adada çoğunluk teşkil etmesi, ekonomi ve ticaret dilinin Rumca olması, Türk okulu bulunmayan yörelerde Türklerin Rum okuluna gitmesi, çeşitli kültürel temaslar ve ortaklıklar (An 1999: 27-36) Türkçenin Kıbrıs Rumcasından etkilenmesine yol açmıştır. KTA Kıbrıs Rumcasıyla dil temaslarında bulunurken, aynı zamanda Kıbrıs Rumcasındaki İtalyancadan da etkilenmiştir. Günümüzde hem Kıbrıs Rum ağzında hem de KTA'daki ortak sözcükler bunun kanıtıdır (Hakeri 2003, Yagulis 1994)

Bilindiği gibi bir dilin dış etkenlere en açık alanı söz varlığıdır (İmer 2001: 1). Dolayısıyla KTA daha çok Rumcadan ve Rumca yoluyla İtalyancadan söz varlığı açısından etkilenmiştir. Zaten günümüz Türkçesindeki İtalyanca sözcüklerin çoğu da Türkçeye Yunanca yoluyla girmiştir (Bartalini 1935: 14). KTA'da Rumca yoluyla geçen İtalyanca *bandofla*, *penna*, *sumada* gibi birçok söz ve sözcük vardır (Gökçeoğlu 1997, Hakeri 2003, Saracoğlu 1992, Taşçı 1986, Vancı 1990). Tabii ki KTA ile Kıbrıs Rumcasının etkileşimi tek taraflı değildir. Kıbrıs Rumcası dil temasları sonucunda KTA'dan da birçok ödünç sözcük almıştır. (Öztürk 2005: 89-113, Papapavlou 1994). Bu araştırma için önemli olan nokta, KTA'nın günümüz Türkiye Türkçesinde bulunmayan İtalyanca söz ve sözcükleri dil temasları sonucunda Kıbrıs Rumcası ile paylaşmasıdır.

Kıbrıs'ın bir dönem Türkiye'den ayrı tarihi ve politik süreci kaçınılmaz olarak dile de yansımıştır. Bunun sonucunda KTA köken bakımından aynı olsa da (Eren 1969, Duman 1999) günümüzde Anadolu ağızlarından farklılık göstermiştir (Demir 2002). Kıbrıs'ta çeşitli ulus ve halklarla dil temasları

sonucunda KTA'da farklı İtalyanca söz ve sözcükler oluşmuş ya da günümüz Türkiye Türkçesinde var olan İtalyanca sözcüklere yeni anlamlar yüklenmiştir. Örneğin, *varda kosta* sözü 1950-1960'lara kadar gelen Türkçede "sahil güvenlik, savaş gemisi" yanında argoda "boylu poslu, dolgun, bakımlı kadın" anlamlarına gelirken, KTA'da temel anlamının yanında "kaliteli yük katırı" için kullanılmıştır (Karakartal 2004: 96-102). Dolayısıyla KTA'daki İtalyanca söz ve sözcükleri incelemek Kıbrıs'ta hem dil, hem de tarihî ve toplumsal ilişkileri betimlemek açısından önemlidir. Bu önemden hareketle çalışmada KTA'daki İtalyanca söz ve sözcükler betimlenmeye çalışılmıştır.

Yöntem

KTA'daki İtalyanca söz ve sözcükleri incelemeye çalışan bu araştırmada literatür taraması yoluna gidilmiştir. KTA'nın söz varlığıyla ilgili bilgi veren çalışmalar (Pehlivan 2003, Vancı 1990, Taşçı 1986, Saraçoğlu 1992, Öztürk 2000, Öztürk 2005: 89-113) ve KTA sözlükleri taranmış (Hakeri 2003, Kabataş 2007), bunlardaki İtalyanca söz ve sözcükler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. İtalyanca sözcükler ile ilgili taramalar için Kıbrıs Rumcasına ait kaynaklarla da karşılaştırmalar yapılmıştır (Papapavlou 1994, Yagulis 1994). Ayrıca Türk-İtalyan sözcük alış verişi üzerine yazılmış makaleler de incelenmiştir (Bonelli 1894: 178-196, Bortalini 1935: 14, Haas 1897: 35-39; Karakartal 2004: 96-102, Kundakçı 1978: 135-153). İtalyanca sözcüklerin KTA'ya nasıl ve hangi yolla geçtiği, ne gibi değişikliklere uğradığı bu araştırmanın konusu dışında bırakılmıştır. Ayrıca günümüz Türkiye Türkçesi ile ortak ve aynı anlamda kullanılan sözcükler incelemenin dışında tutulmuştur. Burada sadece İtalyanca sözcüklerin KTA'da hangi alanlarda daha fazla alıntılandığı ve söz konusu sözcüklerin neler olduğu, temel anlamıyla mı, yoksa kazandığı yeni anlamıyla mı geçtiği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmada belirlenen İtalyanca söz ve sözcükler kullanım bakımından dört gruba ayrılabilir. Bunlar:

1. Günümüz Türkçesiyle KTA'da ortak olan ancak farklı anlamda kullanılan söz ve sözcükler,
2. Anadolu ağızlarıyla KTA'da ortak söz ve sözcükler,
3. KTA'ya ait söz ve sözcükler.

1. Günümüz Türkçesiyle KTA'da Ortak Olan Ancak Farklı Anlamda Kullanılan Söz ve Sözcükler

Baza “rusiki, pilot gibi kâğıt oyunlarında bir oyuncunun oyun sırasında bir elde topladığı kâğıt miktarı; erkeğin boşalma sayısı” (< İt. base); **bilardo** “snuker” (<İt. biliardo); **dümen** “araba direksiyonu, her türden araç direksiyonu” (< İt. timon); **fanella~fanela** “kazak” (< İt. flanella); **garabina~garabinna** “lafazan” (< İt. carabina); **mayna** “bırakma, son verme” (< İt. maina); **mayna et-** “bir aracın işe yaramaz duruma gelmesi; bir insanın yaramaz duruma gelmesi” (< İt. maina).

2. Anadolu Ağızlarıyla KTA'da Ortak Söz ve Sözcükler

Bastarda “evlilik dışı çocuk, piç” (< İt. bastardo); **kartana** “büyükanne, nine KTA'da yaşı geçmiş kadın” (< İt. quartana); **leva et-** “boşaltmak, dökmek” (< İt. leva); **susta~susda** “yay, çitçit, bunun yanında KTA'da amörtisör” (< İt. sosta); **uruba** “giysi, ruba” (< İt. roba); **zoppo** “sakat, biçimsiz” (< İt. zoppo).

3. KTA'ya ait Söz ve Sözcükler

3.1. Genel Ağızda Kullanılan Söz ve Sözcükler

Alina~galina “dişi hindi” (< İt. galina); **babillaro** “erken olgunlaşan incir” (< İt. papilla); **babira** “ördek, ördek gibi yürüyen kişi” (< İt. papera); **bandofla~bandohla** “kalın kumaştan yapılmış terlik” (< İt. pantofola); **baranga** “derme çatma yapı, baraka” (< İt. baracca); **barbet** “kulak hizasında bırakılmış sakal ucu” (< İt. barbette); **barella** “geminin arka kısmında pervanenin bulunduğu yatak, pervane yatağı” (< İt. parella); **birbandi** “serseri, giyimine özen göstermeyen” (< İt. birbante); **bomilarga** “domates” (< İt. pomodoro/ pomodoro); **botsa** “şişe” (< İt. boccia); **bronz** “boru, delik; zor bir işi başarma” (< İt. bronzo); **daratsa~taraça** “evlerin girişindeki küçük oda, teras” (< İt. terrazza); **della** “elektrik kablolarını yapııştırma bandı” (< İt. tela); **diril** “kuyu açma makinesi, matkap” (< İt. trivella); **drabano** “matkap” (< İt. trapano); **galo** “erkek hindi” (< İt. gallo “hint horozu”); **gappella~gabella** “keçe hasır gibi maddelerden yapılmış şapka” (< İt. capello); **garafan** “adaçayı” (< İt. garafano); **garto** “çeyrek” (< İt. quarto); **graso** “bir cins makine yağı” (< İt. grasso); **gorona** “arabada diferansiyel, rutbe” (< İt. corona); **gumbaro** “sağdıç, dost, arkadaş” (< İt. compare); **gurumbo** “süreklî sakız çiğneyen

kimse” (< İt. corrompere); **fandi** “oyun kâğıdında bacak, vale” (< İt. fante); **farina** “beyaz un” (< İt. farina); **farsetta** “kunduracı bıçağı” (< İt. falsetto); **ispaho~isbaho~isbaho** “sicim, bitki liflerinden yapılmış ince ip” (< İt. spago); **kuarto** “kâğıt oyunlarında dördü” (< İt. quattro); **lazmarin~lazmari** “bir tür çiçek, biberiye” (< İt. rosmarino); **linzara** “balıkçı ipi” (< İt. linizzare); **martelli** “demirden yapılmış ortasına tahta sap geçirilen araç, duvarcı çekici” (< İt. martello); **mayna** “işe yaramaz durumda alet veya makine” (< İt. maina); **mayna et-** “bir alet veya makinenin işe yaramaz duruma gelmesi” (< İt. maina); **penna** “tükenmez kalem” (< İt. penna “tüy, kanat”); **pistola** “boya tabancası” (< İt. pistola); **punyo** “yumruk” (< İt. bugna); **randi** “balık ağlarında yanlamasına atılan iplik” (< İt. randello); **ratsa** “silsile, soykütüğü” (< İt. razza); **siya et-** “kovmak, kapı dışarı etmek” (< İt. scia “geri çek!”); **sumada** “acı badem esansıyla yapılan bir tür içecek” (< İt. semata); **şanoyo çık-** “sahneye çıkmak, lokanta ve eğlence yerlerinde masalarda müşterilerle eşlik etmek, konsomatrislik yapmak” (< İt. scena); **tartalli** “öküz pisliği” (< İt. tartagliare).

3.2. Argo Olarak Kullanılan Söz ve Sözcükler

Babira “ördek gibi yürüyen kişi” (< İt. papera); **barabonti** “yalancı, dolandırıcı, hileci” (< İt. vagabondo); **bastarda** “piç” (< İt. bastarda); **baza** “erkeğin boşalma sayısı” (< İt. base); **bronz** “zor işi başarma” (< İt. bronzo); **cukka** “cebe, kendi çıkarına” (< İt. zocca); **cukka et-** “cebine indirmek, hep kendini düşünmek, küpünü doldurmak” (< İt. zucca); **gatsuni** “çok yaşlı kimse” (< İt. ganzo); **gorona** “rutbe” (< İt. corona); **kartana** “yaşı geçmiş kadın” (< İt. quartana); **kiranto** “orta yaşlı ve saçına, bıyığına kır düşmüş kimse” (< İt. quaranta “kırk”); **mayna** “işe yaramaz durumdaki insan” (< İt. maina); **mayna et-** “bir insanın yaramaz duruma gelmesi” (< İt. maina); **paçolli** “kılık, kıyafeti düzgün olmayan” (< İt. patchouli).

KTA'daki İtalyanca söz ve sözcükleri çeşitli alanlara göre sınıflamak da mümkündür. Ağzadaki İtalyanca söz ve sözcükler şöyle sınıflanabilir:

1. Meslek adları ve meslekle ilgili araç ve gereçler

Barbet (< İt. barbette), **bronz** (< İt. bronzo), **diril** (< İt. trivella), **drabano** (< İt. trapano), **della** (< İt. tela), **dümen** (< İt. timon), **farsetta** (< İt. falsetto), **graso** (< İt. grasso) **ispaho~isbaho~isbaho** (< İt. spago), **linzara** (< İt. linizzare), **martelli** (< İt. martello), **penna** (< İt. penna), **pistola** (< İt. pistola), **randi** (< İt. randello), **susta~susda** (< İt. sosta).

2. İnsan ve hayvanlarla ilgili özellikler

Barabonti (< İt. vagabondo), **bastarda** (< İt. bastardo), **birbandi** (< İt. birbante), **garabina~garabinna** (< İt. carabina), **gatsuni** (< İt. ganzo), **gumbaro** (< İt. compare), **gurumbo** (< İt. corrompere), **kartana** (< İt. quartana), **kıranto** (< İt. quaranta “kırk”), **paçolli** (< İt. patchouli), **ratsa** (< İt. razza), **zoppo** (< İt. zoppo).

3. Yiyecek ve içecekler

Babillaro (< İt. papilla), **bomilarga** (< İt. pomodoro/ pomodoro), **farina** (< İt. farina), **garafan** (< İt. garafano), **sumada** (< İt. semata).

4. Mobilya, eşya, ev araç ve gereçleri

Baranga (< İt. baracca), **botsa** (< İt. boccia), **daratsa ~ taraça** (< İt. terrazza).

5. Ölçü ve zaman birimleri

Baza (< İt. base), **garto** (< İt. quarto).

6. Giyecekler ile ilgili

Bandofla~bandohla (< İt. pantofola), **fanella~fanela~falena** (< İt. flanelle), **gappella~ gabbella** (< İt. capello), **uruba** (< İt. roba).

7. Hayvan, kuş ve balık türleri

Alina~galina (< İt. galina), **babira** (< İt. papera), **galo** (< İt. gallo).

8. Çiçek ve bitki türleri

Lazmarin~lazmari (< İt. rosmarino).

9. Kağıt oyunları ile ilgili sözcükler

Fandi (< İt. fante), **kuarto** (< İt. quattro).

10. Güzel sanatlar

Şanoyo çık- (< İt. scena).

11. Gemi aksamları

Barella (< İt. parella).

12. Diğerleri

Bronzo (< İt. bronzo); **cukka** “cebe, kendi çıkarına” (< İt. zocca); **cukka et-** “cebine indirmek, hep kendini düşünmek, küpünü doldurmak” (< İt. zucca); **leva et-** (< İt. leva); **mayna** (< İt. maina); **mayna et-** (< İt. maina); **punyo** (< İt. bugna); **siya et-** (< İt. scia “geri çek!”); **tartalli** (< İt. tartagliare).

Sonuç

KTA’daki İtalyanca söz ve sözcükleri inceleyen bu çalışmada, İtalyanca söz ve sözcüklerin bazılarının ağızın genel söz varlığına girdiği, bazılarının ise argo olarak kullanıldığı görülmüştür. KTA’ya özgü sözcükler daha çok meslek adları ve meslek araç gereçleri ile ilgilidir. Bunun yanında ağızda insan ve hayvanlarla ilgili özelliklere, yiyecek ve içeceklere verilen adlar; mobilya, eşya ve ev araç gereçleri, ölçü ve zaman birimleri, giyecekler, hayvan, kuş ve balık, çiçek ve bitki türleri, kağıt oyunları ve gemi aksamları ile ilgili sözcüklere de rastlanmıştır.

Çalışmada ortaya çıkan bir diğer sonuç, ağızda bulunan sözcüklerin çoğunluğunun günümüz Türkçesi ile ortak olmasıdır. Bu doğaldır. Özellikle XX. yüzyılın yarısından sonra KTA günümüz Türkçesinin gelişimi ile paralellik göstermekte, geçmişteki ayrı yaşamdan kaynaklanan farklı söz varlığı özellikleri bile günümüz Türkçesindeki kullanımlara dönmektedir (Pehlivan 2003). Bunun en çarpıcı örnekleri İtalyanca *fanella*, *korsan*, *boğaç* gibi sözcüklerdir. Bilindiği gibi Türkçede var olan *fanella* sözcüğü KTA’nın yaşlı kesimi tarafından *kazak* sözcüğü yerine kullanılmaktadır. Günümüzde bu sözcük işlevini yitirmiş, yerini günümüz Türkçesindeki kullanımı olan *kazak* sözcüğü almıştır. Bir başka örnek *korsan* sözcüğüdür. Bu sözcük son zamanlarda KTA’da günümüz Türkçesinde olduğu gibi “izinsiz olarak çoğaltılan CD, kitap vb.” anlamında da kullanılmaktadır. Bir yiyecek türü olan *boğaç* Kıbrıs Türk yemek kültürüne ait değildir (İslamoğlu 1994: 14-21, Direktör 1995), sonradan Türkiye ile olan ilişkilerden öğrenilmiş ve dolayısıyla bu yolla KTA’ya geçmiştir.

Kıbrıslı Türkler tarihsel sürecinde Türkçedeki gelişme ve değişimleri takip etseler de (Kızılyürek ve Kızılyürek 2004, Pehlivan 2003) Türkiye’den - özellikle belirli bir dönem- ayrı yaşamları onların günümüz Türkçesinden farklı kendilerine özgü bir söz varlığı geliştirmelerini sağlamıştır (bkz. Hakeri 2003; Kabataş 2007). Bu söz varlığındaki sözcüklerin bazıları Anadolu ağızları ile ortak, bazıları KTA’ya özgü, bir bölümü ise Türkçede var olan sözcüklere yeni

anlamlar yüklenmesi şeklinde oluşmuştur (Pehlivan 2003: 49-85). KTA'daki İtalyanca sözcüklere bu açıdan bakılınca, *bastarda*, *uruba* gibi az sayıda sözcüğün Anadolu ağızları ile ortak olduğu görülür. Bunun yanında KTA ile günümüz Türkiye Türkçesinde bulunan bazı İtalyanca sözcüklere ya yeni anlamlar kazandırılmış ya da anlamlarında daralma olmuştur. *bilya*, *dümen*, *fanella* gibi sözcükler bu anlam değişmelerine örnektir.

Sonuç olarak, Kıbrıslı Türkler, tarihsel süreçte Rum, Latin, İtalyan gibi halklar ile iç içe veya yan yana yaşamışlardır. Bu ortak yaşam dil temaslarını artırmış ve bu dil temasları sonucunda günümüz Türkçesinde bulunmayan birçok İtalyanca sözcük KTA'nın söz varlığına yerleşmiştir. Çalışmada ortaya çıkan birçok sözcük bu ortaklığın sonucunun ürünüdür.

Kaynakça

- An, Ahmet (1999) *Kıbrıs Kültürü Üzerine Yazılar*, Kıvılcım Yayınları, Lefkoşa.
- Bartalini, Ezio (1935) "Allesta, İssa Yelken!", *İz Dergisi*, Yıl: 2, S. 10, ss. 14
- Berathlı, Nazım (1995) *Kıbrıslı Türklerin Tarihi II*, Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa.
- Berathlı, Nazım (1997) *Kıbrıslı Türklerin Tarihi I*, Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa.
- Bonelli, Luigi (1894) "Elementi Italiani nel Turco ed Elementi Turchi nell'Italiano", *L'Oriente*, Vol. I, No: III, ss. 178-196
- Demir, N. & Johanson, L. (2006). Dialect contact in Northern Cyprus. *International Journal of the Sociology of Language*, 181, ss. 1-11.
- Demir, N. (2002). Kıbrıs ağızı üzerine notlar, N. Demir & F. Turan, (Edit.), *Scholarly depth and accuracy. A festschrift to Lars Johanson armağanı* (s. 100-110), Grafiker Yayınları, Ankara.
- Direktör, Şevket (1995) *Kıbrıs Türk Mutfağı*, Güneş Ofset, Lefkoşa.
- Duman, Musa (1999) "Kıbrıs Ağızı Üzerine Notlar", *İlmi Araştırmalar, Dil, Edebiyat, Tarih İncelemeleri*, S. 8, ss. 115-129.
- Eren, Hasan (1969) "Kıbrıs ağızının kökeni", *I. Milletler Arası Kıbrıs Türkleri Kongresi*, ss. 345-361.

- Gazioğlu, C., Ahmet (1994) *Kıbrıs'ta Türkler*, Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi, Lefkoşa.
- Gökçeoğlu, Mustafa (1991) *Tezler ve Sözler 2*, Lefkoşa.
- Gökçeoğlu, Mustafa (1988) *Tezler ve Sözler*, Sultan Ofset, Lefkoşa.
- Gökçeoğlu, Mustafa (1997) *Kıbrıs Türk Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, Galeri Kültür Yayınları., Lefkoşa.
- Hakeri, H., Bener (1993) *Başlangıcından 1878'e Dek Kıbrıs Tarihi*, KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Ankara.
- Hakeri, H., Bener (2003) *Hakeri'nin Kıbrıs Türkçesi Sözlüğü*, SAMTAY Vakfı Yayınları, Mağusa.
- Haas, S. (1897) "Elementi Italiani nella Lingua Otomana", *La Rassegna Italiana*, Anno II, No: 2, 31 Dicembre.
- İmer, Kâmile (1998) *Türkiye'de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi*, TC Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- İslamoğlu, Mahmut (1995) *Kıbrıs Türk Kültür ve Sanatı*, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- Karakartal, Oğuz (2004) *Türk-İtalyan Kültür İlişkileri*, Eren Yayıncılık, İstanbul.
- Kızılyürek, N. & S. G. Kızılyürek (2004) The politics of identity in Turkish Cypriot community and language question. *International Journal of the Sociology of Language*, (168), ss. 37-54.
- Konur, İsmet (1938) *Kıbrıs Türkleri*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Kökdemir, Naci (1957) *Dünkü Bugünkü Kıbrıs*, İstikâl Matbaası, Ankara.
- Kundakçı, Durdu (1978) "İtalyancadan Türkçeye, Türkçeden İtalyancaya geçmiş sözcükler üstüne", İtalyan Filolojisi-Filologia Italiana, Yıl: 10, S.11, *A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İtalyan Dili ve Edebiyatı Kürsüsü Dergisi*, Ankara, ss. 135-153.
- Öztürk, Rıdvan (2000) Kıbrıs ağızının kelime haznesindeki değişimler *III. Kıbrıs Araştırmaları Kongresi*, DAÜ Kıbrıs Araştırmaları Merkezi Yayınları, Mağusa, ss. 27-46.
- Öztürk, Rıdvan (2005) "Kıbrıs Rumcasındaki Türkçe ve Türkçe Yoluyula Girmiş Alıntı Kelimeler", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.18, Güz, ss. 89-113.

- Papapavlou, Andreas (1994) *Language Contact & Lexical Borrowing in The Greek Cypriot Dialect*, NC Grivas Publications, Athens.
- Pehlivan, Ahmet (2003) *Aya İrini'den Akdeniz'e Kıbrıs Ağzının Değişimi*, Adım Yayınları, Lefkoşa.
- Saracoğlu, Erdoğan (1992) *Kıbrıs Ağzı*, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Lefkoşa.
- Taşçı, Yıltan (1986) *Kıbrıs Ağzı Dil Özellikleri*, Akar Yayıncılık, Lefkoşa.
- Vancı, Ülker (1990) Kıbrıs ağzının ses, yapı ve ifade özellikleri *IV. Dilbilim Kurultayı Bildirileri*, ss. 242-256.
- Yagulis, Konstantinos (1994) *Leksiko-Etimologiko ke Erminevdiko Tis Kibriakis Dialekton*, Lefkoşa.